

ÇALIŞAN LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER

Kenan ÇİFTÇİ^{1*}, Sait AKBAŞLI²

¹Iğdır University, Health Services Vocational School, Department of Child Development, 76000, Iğdır, Türkiye

²Hacettepe University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, 060950, Ankara, Türkiye

Özet: Bu çalışmada bir iş yerinde çalışmakta olan lisansüstü öğrencilerinin okullarında ve iş yerlerinde karşılaştıkları problemleri belirlemek amaçlanmıştır. Nitel bir durum çalışması olarak tasarlanan bu araştırmanın çalışma grubunu 9 farklı üniversitede öğrenim görmekte olan 17 yüksek lisans ve doktora öğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin toplanması sürecinde araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Verilerin analizi içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre lisansüstü öğrencilerinin çalıştıkları iş yerlerinde en sık karşılaştıkları problemlerin izin alamama, iş yükünün artırılması, işe odaklanamama, mobbing ve eğitim alınan alanda değerlendirilmeme olduğu tespit edilmiştir. Yine sonuçlara göre lisansüstü öğrencilerinin öğrenim gördükleri okullarda karşılaştıkları problemler derse devam, danışmanın yetersiz rehberliği-iletişimi, fiziki alan yetersizliği, ulaşım, ders saatlerinin esnek olmayışı ve odaklanamama olarak belirlenmiştir. Öğrenciler, motivasyon eksikliği, zamanı yönetememe, ekonomik sıkıntı, iş ve okulun farklı şehirlerde olması ve yeterli girişkenlik gösterememe durumlarını kendilerinden kaynaklanan sorunlar olarak görmektedirler. Sorun olarak nitelendirilen durumların çözümü için öğrenciler tarafından çeşitli yollar geliştirildiği belirlenmiştir. Öğrencilerin karşılaştıkları problemleri; amirleri ile iyi ilişkiler geliştirerek, motivasyonlarını yüksek tutarak, farklı kaynaklara yönelerek, arkadaşlarından destek alarak, danışmanları ile iletişim kurarak, zamanı etkili kullanarak çözdükleri saptanmıştır. Ayrıca bazı öğrencilerin sorunlarını çözmek için hiçbir çaba sarf etmedikleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan bulgu ve sonuçlara dayanarak, araştırmacılar ve uygulayıcılara yönelik, birtakım öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Lisansüstü eğitim, Öğrenci sorunları, Yüksek lisans, Doktora, Lisansüstü öğrencileri

The Problems Faced by Working Postgraduate Students

Abstract: In this study, it was aimed to determine the problems encountered by graduate students working in a workplace in their schools and workplaces. The study group of this research, which was designed as a qualitative case study, consists of 17 master's and doctoral students studying in 9 different universities. Semi-structured interview forms developed by the researchers were used in the data collection process. The data were analyzed by content analysis method. According to the results of the study, it was determined that the most common problems encountered by graduate students in their workplaces were not being able to take leave, increasing the workload, not being able to focus on work, mobbing and not being evaluated in the field of education. Again, according to the results, the problems encountered by graduate students in the schools where they study were determined as class attendance, inadequate guidance-communication of the advisor, insufficient physical space, transportation, inflexibility of course hours and inability to focus. Students see lack of motivation, inability to manage time, economic hardship, work and school being in different cities, and not showing enough initiative as problems arising from themselves. It was determined that students developed various ways to solve the situations characterized as problems. It was found that students solved the problems they faced by developing good relations with their supervisors, keeping their motivation high, turning to different resources, getting support from their friends, communicating with their advisors, and using time effectively. It was also found that some students did not make any effort to solve their problems. Based on the findings and results, some suggestions were developed for researchers and practitioners.

Keywords: Postgraduate education, Student problems, Master, Doctorate, Postgraduate students

*Sorumlu yazar (Corresponding author): Iğdır University, Health Services Vocational School, Department of Child Development, 76000, Iğdır, Türkiye

E mail: kenan.ciftci85@gmail.com (K. ÇİFTÇİ)

Kenan ÇİFTÇİ <https://orcid.org/0000-0002-1719-8186>

Sait AKBAŞLI <https://orcid.org/0000-0001-9406-8011>

Gönderi: 15 Mayıs 2024

Kabul: 06 Haziran 2024

Yayınlanma: 15 Temmuz 2024

Received: May 15, 2024

Accepted: June 06, 2024

Published: July 15, 2024

Cite as: Çiftçi K, Akbaşlı S. 2024. The problems faced by working postgraduate students. BSJ Pub Soc Sci, 7(2): 66-74.

1. Giriş

Toplumlar gelişmek ve varlıklarını sürdürmek amacıyla ihtiyaç duydukları bilimsel bilgiye ulaşmak ve bunu aktarmak için birçok kurum kurmuşlardır (Amsterdamski, 1992). Çünkü sosyal, bilimsel, kültürel ve teknolojik alanda ortaya çıkmış ve çıkacak olan her gelişme bir noktada bilimsel bilgiye ihtiyaç duymaktadır (Ruano-Borbalan, 2017). Eğitim kurumları, toplumların ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirme aracı olarak

tanımlanabileceği gibi toplumların bu gelişme ve hayatta kalma misyonunun bir lokomotif olarak da görülebilir (Donina ve ark., 2022). Bu bağlamda üniversiteler toplumların ihtiyaç duyduğu bilimsel bilginin üretildiği ve insanlığın hizmetine sunulduğu kurumların başında gelmektedir (Kubalskyi, 2022; Hormio ve Reijula, 2024). Modern toplumun ihtiyaç duyduğu insan profilinin sürekli değiştiği günümüzde, bireylerin de toplumlar gibi kendilerini sürekli olarak yenilemeleri ve geliştirmeleri

gerekmektedir (Yates ve ark., 2015; Schieffer ve Lessem, 2016). Bu yenileme ve gelişmeyi de üniversitelerin sunduğu ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitimleri aracılığıyla sağlayabilmektedirler. Yükseköğretim Kurumu (Yök, 2016) lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinde de yer verildiği gibi, önlisans ve lisans düzeyindeki eğitimler bireylere birer meslek edinmeleri için önemli imkânlar sunmaktadır. Ayrıca lisansüstü eğitim meslek ediniminin yanında bireylerin araştırma yapma, sorgulama, problem çözme, değerlendirme, bilimsel bilgiye ulaşma ve bilgi üretme becerilerini geliştirme olanağı tanımaktadır. Lisansüstü eğitim bireylere bir yandan akademik bir kariyer sunarken diğer yandan mevcut iş yaşamlarında daha kalifiye hale gelmelerini de sağlamaktadır (Wisker ve ark., 2019; Boneva ve ark., 2022).

Karakütük (1989) lisansüstü eğitimin önem kazanmasını; yaşanan nüfus artışının sebep olduğu yükseköğrenim talebindeki artış, lisans eğitiminin bazı alanlarda yeterli görülmemesi, çeşitli mesleklerdeki uzmanlaşma ihtiyacı ve üniversitelerdeki yetişmiş akademik personel ihtiyacı gibi nedenlere bağlamaktadır. Bilgi çağı toplumunun ihtiyaç duyduğu yüksek niteliklere sahip olmak bireylerin iş yaşamlarında aranan, tercih edilen kişiler olmalarını ve daha yüksek kazançlar elde etmelerini de sağlamaktadır (Tomashevska, 2018; Ögün ve ark., 2020; Levchenko ve ark., 2021). Bu açıdan ele alındığında lisansüstü eğitim gören bireylerin sayısındaki artış daha anlamlı hale gelmektedir. Şekil 1 Yök'ün (2024) 2013-2023 yılları arasındaki lisansüstü eğitime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarını göstermektedir.

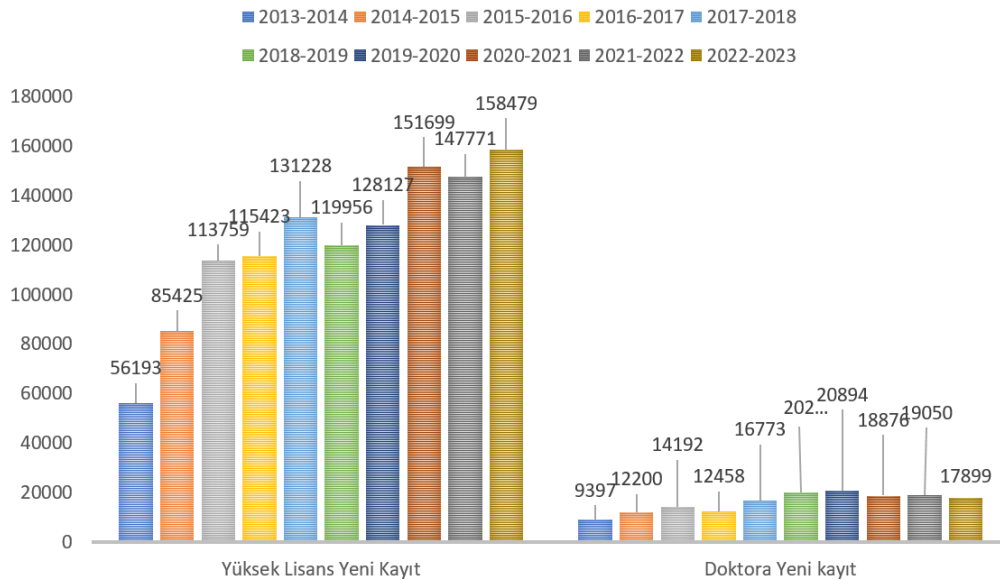
Şekil 1 incelendiğinde 2013-2023 yılları arasında lisansüstü eğitime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısında bazı yıllarda azalmalar olduğu görülse de genel olarak bakıldığında yüksek lisansa kayıt yaptıran öğrenci sayısının yaklaşık üç kat, doktora yeni kayıt yaptıran

öğrenci sayısının ise iki kattan fazla arttığı anlaşılmaktadır. Yök'ün (2024) yayınlamış olduğu istatistikler, lisansüstü eğitim yapan bireylerin sayısının her geçen yıl arttığını göstermektedir. Bu artış Karakütük (1989)'ün değerlendirmesi ile birlikte düşünüldüğünde, bireylerin lisansüstü eğitimin öneminin farkına vardığı çıkarımı yapılabilir.

Bireyler lisansüstü eğitimin kazandırdığı avantajların önemini kavramış olsalar da bu süreç kendi içerisinde birtakım zorluklar barındırmaktadır (Moonsamy, 2020; Mariano ve Potane, 2022; Torun Ateş ve ark., 2023). Lisansüstü eğitim gören birçok öğrenci aynı zamanda bir iş yerinde çalışmaktadır. Bu durum bireylerin birtakım problemlerle karşı karşıya kalmalarını kaçınılmaz kılmaktadır. Bu problemler, çalışılan işyerinden kaynaklanan problemler, öğrenim görülen yükseköğretim kurumundan kaynaklanan problemler, bireyin kendisinden kaynaklanan problemler olarak sınıflandırılabilir. Bu problemler bireylerin sosyal yaşamlarını da etkileyebilir.

Alanyazın incelendiğinde lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemleri konu edinen bazı güncel çalışmalarda birtakım problemlerin belirlendiği ve çeşitli sınıflandırmalar altında sunulduğu görülmektedir. Çalışmalarda öğrencilerin "yönetmel, programa dayalı ve danışmana dayalı" (Arabacı ve Akıllı, 2013), "bilimsel araştırma ve yöntemlerinin öğrenimi, derslerin teorik olması ve lisans seviyesinde işlenmesi, akademik yetersizlik, ulaşım problemi, zaman problemi ve oryantasyon eğitimi" (Dikmen ve Tuncer, 2016), maddi sorunlar, araç-gereç ve laboratuvarlara erişim, kütüphanelerin yetersizliği, kongre ve sempozyuma katılım ve tez danışmanı ile ilgili sorunlar (Karaman ve Bakırcı, 2010), iş yükünün artırılması (Azelin ve Abdul Majid, 2009; Özmen ve Güç, 2013).

Lisansüstü eğitime 2013-2023 yılları arasında yeni kayıt yaptıran öğrenci sayıları

Şekil 1. Lisansüstü eğitime 2013-2023 yılları arasında yeni kayıt yaptıran öğrenci sayıları.

“program içeriği ile ilgili sorunlar, program içeriğinin uygulanması ile ilgili sorunlar, fiziki şartlar ve ulaşım ile ilgili sorunlar, öğrencilerin özel ve iş yaşamları ile ilgili sorunlar, öğretim elemanların ile ilgili sorunlar ve diğer” (Topal ve ark., 2017), “üniversite-okul arası mesafe, eğitimlerin yorucu bir süreç olması, devam sorunu ve eğitimi tamamlamaya yönelik teşviklerin yetersiz olması gibi sorunlar” (Çalışoğlu ve Yalvaç, 2019), materyal eksikliği, araştırma konuları seçiminde zorluklar, öğretim görevlileri ve öğrenciler arasındaki etkileşim sorunları, finansal zorluklar ve motivasyon eksikliği (İgun, 2010), “araştırma sürecine ilişkin bilgi eksikliği” (Gloria ve ark., 2016), “üniversitelerden ve lisansüstü programlardan, bakanlık ve bağlı buldukları okuldan ve sosyal ve ekonomik faktörlerden kaynaklanan sorunlar” Nayır (2011) gibi problemlerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Yasmin ve ark. (2018) çalışmalarında öğrencilerin karşılaştıkları problemleri eğilimsel, durumsal, kurumsal ve akademik problemler olarak dört ana tema altında toplamışlardır. Araştırmada saptanan eğilimsel zorluklar; bilişsel beceriler, ödev ve sunumların zamanında yetiştirilmesi baskısı, sınavlardan alınan düşük notlar, rekabet ve gruplaşma ile tecrit ve ihmal korkuları ile ilgili endişe ve kaygılardan oluşmaktadır. Çalışmanın katılımcıları, finansal, ailevi ve zaman yönetimi zorluklarını içeren üç tema altında durumsal zorlukla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sınavla ilgili sorunlar, kaynaklar, BT tesisleri ve altyapı dahil olmak üzere dört ana kurumsal zorluk saptanmışlardır. Araştırmacılar çalışmada akademik zorluk olarak öğretim üyelerinin rolü, zayıf iletişim becerileri ve müfredat olmak üzere üç ana tema saptadıklarını belirtmişlerdir. Avcı ve Akdeniz (2021) ise yaptıkları araştırma neticesinde lisansüstü eğitime devam eden sınıf öğretmenlerinin izin konusu başta olmak üzere farklı ilde yapılan eğitimden dolayı devam konusunda ve okul dersleri ile lisansüstü derslerinde çakışmalar gibi sorunların yaşandığını saptamışlardır. Ayrıca, Tumin ve ark. (2020) ile Lyz ve ark (2023) ise çalışan öğrencilerin eğitim amacıyla iş yerinden izin alma ilgili yasal düzenlemelerin bulunmayışını bir problem olarak belirtmişlerdir.

Görüldüğü üzere çeşitli çalışmalar lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemleri farklı sınıflandırmalar altında ele almış ve birtakım sonuçlara ulaşmışlardır. Yapılan çalışmalar çoğunlukla öğretmenler gibi belirli meslek gruplarının ya da yarı zamanlı çalışan öğrencilerin lisansüstü eğitim deneyimlerine odaklanmaktadır. Ancak bu çalışma diğer çalışmalardan farklı olarak herhangi bir iş yerinde ve tam zamanlı çalışmakta olan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştığı problemlere odaklanmaktadır. Bu nedenle çalışmanın amacı bir iş yerinde çalışan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemleri tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek olarak belirlenmiştir. Bu ana amaçla birlikte bu çalışmada;

- Lisansüstü öğrencilerinin çalıştıkları kurumlarda karşılaştıkları problemler nelerdir?
- Lisansüstü öğrencilerinin eğitim gördükleri

yükseköğretim kurumlarında karşılaştıkları problemler nelerdir?

- Lisansüstü öğrencilerinin kendilerinden kaynaklı olduğunu düşündükleri problemler nelerdir?
- Lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemleri çözmek için yaptıkları girişimler nelerdir? Sorularına yanıtlar aranmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Araştırmacı nitel yöntem olarak planlanmış ve durum analizi deseni kullanılmıştır. Durum çalışmaları, araştırmacının kontrolü dışındaki olgu ve olaylar hakkında derinlemesine inceleme yapmasına imkân veren araştırma yöntemlerindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Diğer bir ifade ile “özellikle değerlendirme süreçleri gibi birçok alanda kullanılan, araştırmacının bir durumu, sıklıkla bir programı, olayı, eylemi, süreci ya da bir veya daha fazla bireyi derinlemesine analiz ettiği bir araştırma desenidir” (Stake, 2005; Yin, 2009, 2012; Creswell, 2014). Stake’e (2005) göre durum çalışmaları içsel, araçsal ve bütünlük olmak üzere üç gruba ayrılır. Bir konuyla ilgili fikir üretmek ve genellemelere ulaşmak amacıyla kullanılması gereken desen araçsal durum çalışmalarıdır. Bu sebeple, bu çalışmada bir iş yerinde çalışmakta olan lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin deneyimleri araçsal durum analizi desenine uygun olarak incelenmiştir.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmacının çalışma grubunu Hacettepe Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi’nin Eğitim Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri enstitülerinde, 2021 yılında öğrenim görmekte olan 17 tezli yüksek lisans ve doktora öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örneklem seçim yöntemlerinden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Amaçlı örnekleme, soruna en uygun kesimi gözlem konusu yapmak demektir” (Potas ve Akçıl Ok, 2020). Birbirinin benzeri sıradan olayları kapsayan durumlar Tipik Durumlar olarak adlandırılır (Patton, 2005). Bu çalışmada uzman görüşü alınarak, farklı iş alanlarında çalışırken, lisansüstü eğitimini sürdüren bireylerin deneyimleri tipik durum olarak belirlenmiştir. Tablo 1 de katılımcılara ait demografik verilere yer verilmiştir.

Tablo 1’e göre, erkek ve kadın katılımcıların sayısı birbirine yakındır. Katılımcıların yaklaşık yarısı (%47) 30-34 yaş aralığındadır. Yine araştırmaya katılanların yarısından fazlasının evli (%65) ve doktora eğitimine (%65) sahip olduğu görülmüştür.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri görüşme ve yazışma teknikleri kullanılarak toplanmıştır. Görüşme tekniği yüz yüze ya da telefonla gerçekleştirilebilirken yazışma tekniği araştırmacı ve katılımcılar arasında mektup vb. araçlar

aracılığıyla gerçekleştirilen veri toplama tekniğidir (Karasar, 2005).

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların izni ile kimi görüşmelerde ses kayıt cihazlarından faydalanılmıştır. Veri toplama süreci içerisinde yüz yüze görüşmeye vakit ayıramayan katılımcılardan yazılı yanıtlar alınmıştır. Görüşme formlarının geçerliğinin sağlanması amacı ile formda yer alan sorular hazırlanırken uzman akademisyen görüşlerine başvurulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizi tekniğine uygun bir şekilde analiz edilmiştir. İçerik analizi tekniği katılımcıların görüşlerinin kodlanarak nicel hale getirilmesini amaçlayan bir tekniktir (Balci, 2015). Veri analizi süresince zaman zaman katılımcı teyidine başvurularak katılımcı onayı alınmıştır. Bu sayede transkripsiyon, kod ve tema oluşturma aşamalarında ortaya çıkabilecek hataların önüne geçmek amaçlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018)'e göre toplanan verileri açıklayacak kavram ve ilişkileri ortaya koymak içerik analizindeki asıl amaçtır. Bu nedenle betimsel analizde özetlenerek yorumlanan veriler üzerinde, daha derin ilişkileri saptayarak kod ve temalar oluşturmak amacıyla içerik analizi yapılır. Çalışma sistematik bir anlayışla yürütülmüş literatürden yararlanılarak temalar belirlenmiş ve süreç kod belirleme, düzenleme ve yorumlama biçiminde sonuçlandırılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların kişisel özellikleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	9	53
Erkek	8	47
Yaş		
24-29	4	24
30-34	8	47
35-39	5	29
Medeni Durum		
Evli	11	65
Bekâr	6	35
Eğitim Düzeyi		
Y. Lisans	6	35
Doktora	11	65

2.3. Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırma stratejilerine bağlı kalınarak, bu çalışmada Lincoln ve Guba (1985)'nin önerdiği inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik stratejileriyle geçerlik ve güvenirlilik sağlanmıştır. Araştırmanın inandırıcılığını artırmak için katılımcılarla ilgili bilgiler açıkça sunulmuştur (Johnson ve Christensen, 2004). Veriler, üç farklı alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş ve süreç boyunca uzmanlardan geri bildirim alınarak düzeltmeler yapılmıştır (Merriam, 2018). Ayrıca katılımcılarla görüşülerek katılımcı teyidi sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Veri kaynakları (katılımcı) çeşitlendirilerek çeşitleme (Triangulation)

sağlanmıştır (Patton, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Aktarılabilirlik için maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminden faydalanılmış ve katılımcı görüşleri doğrudan aktararak çeşitlilik sağlanmıştır (Merriam, 2018). Tutarlılık için farklı uzman görüşlerine başvurularak kodların tutarlılığı incelenmiş ve %90 oranında tutarlı olduğu görülmüştür (Merriam, 2018). Son olarak, teyit edilebilirlik için tüm veriler alan uzmanlarına sunulmuş (Erlandson ve ark., 1993; Yıldırım ve Şimşek, 2018) ve doğrudan kanıtlar sunularak, araştırmacı yorumlarının veriye dayalı olduğu vurgulanmıştır (Silverman, 2010).

3. Bulgular

Bu bölümde lisansüstü eğitimi almakta olan ve aynı zamanda bir iş yerinde çalışan öğrencilerin çalıştıkları kurumlarda ve eğitim aldıkları yükseköğretim kurumlarında karşı karşıya kaldıkları sorunlara, kendilerinden kaynaklanan sorunlara dair görüşlerine ve bu sorunları çözme yöntemlerine dair girişimlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Lisansüstü Öğrencilerinin Çalıştıkları Kurumlarda Karşılaştıkları Problemlerle İlgili Bulgular

Lisansüstü öğrencilerinin çalıştıkları kurumlarda karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla katılımcılara "Lisansüstü eğitiminizden dolayı çalıştığınız kurumda karşılaştığınız problemler nelerdir?" sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların bu soruya vermiş oldukları cevaplar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bulguların yorumlanmasında ise betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Lisansüstü öğrencilerinin çalıştıkları kurumlarda karşılaştıkları problemlerle ilgili görüşleri doğrudan alıntılarla örneklendirilip, kodlarla ilişkilendirilerek Tablo 2' de sunulmuştur.

Lisansüstü öğrencileri ile yapılan görüşmeler neticesinde öğrenciler çalıştıkları kurumlarda en sık izin alamama (f14), iş yükünün artırılması (f6), işe odaklanamama (f4), mobbing (f2) ve uzmanlık alanında değerlendirilmeme (f2) durumlarını birer problem olarak belirtmişlerdir.

3.2. Lisansüstü Öğrencilerinin Eğitim Gördükleri Yükseköğretim Kurumlarında Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Lisansüstü eğitimi görmekte olan öğrencilerin eğitim gördükleri yükseköğretim kurumlarında karşılaştıkları problemleri saptamak için katılımcılara "Eğitim görmekte olduğunuz yükseköğretim kurumunda karşılaştığınız problemler nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Lisansüstü öğrencilerinin verdikleri cevaplar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bulguların yorumlanmasında ise betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Katılımcıların eğitim gördükleri yükseköğretim kurumunda karşılaştıkları problemlerle ilgili görüşleri doğrudan alıntılarla örneklendirilip, kodlarla ilişkilendirilerek Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 2. Lisansüstü öğrencilerinin çalıştıkları kurumlarda karşılaştıkları problemler

Kodlar	f	Örnek Alıntılar
İzin alamama: (K1,K3,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12 ,K14,K15,K16,K17)	14	K3:"Doktora çalışmasından dolayı istediğim şehre gitmek için izin alma konusunda sorunlar yaşıyorum."
İş yükünün artırılması: (K3,K9,K11,K12,K13,K17)	6	K9:"İki gün işte olmadığım için o boşluğu doldurmak için kendi görevim olmayan işler bana iletiliyor ve bu da psikolojik olarak beni olumsuz etkiliyor ve buna karşı çıkamadığım için özgüvenim sarsılıyor."
İşe odaklanamama: (K5,K9,K10,K15)	4	K5:"Yoğunluk nedeniyle odaklanma konusunda sorun yaşanmaktadır." "Mobbing: Bilimsel çalışmalarımın büyük kısmı arazi ve laboratuvar da geçtiği için sürekli odam kontrol edilmek suretiyle baskıya maruz kaldım. Oda telefonuma cevap vermediğim için disiplin cezasına çarptırıldım."
Mobbing: (K9,K10)	2	K1:"Doktora yapılan alanla ilgili bir işte değerlendirilmiyor olmak. Birimler arasında alanınıza uygun bir işe -birime- geçmek gibi bir seçenek olmaması."

Tablo 3. Lisansüstü öğrencilerinin eğitim gördükleri yükseköğretim kurumunda karşılaştıkları problemler

Kodlar	f	Örnek Alıntılar
Derse devam: (K2,K4,K5,K6,K8,K9,K10,K11,K14,K15, K17)	11	K15:"...Bazı günlerde ise, okul müdürünün belirli planlamalarına uymaması durumunda doktora derslerine katılmakta zorlanıyorum."
Yetersiz danışmanlık: (K1, K3, K5, K7, K8, K10, K12, K13, K14, K17)	10	K1:"...Öğretim üyelerinin yetersiz yönlendirmesi, danışmanlığı..."
Fiziki alan yetersizliği (kütüphane, laboratuvar vs): (K1, K2, K3, K8, K9, K10, K12)	7	K12:"Fakültemize ait kütüphane ya da çalışma ortamı olmaması bir sıkıntı."
Ulaşım: (K4, K9, K14)	3	K14:"Farklı şehirde yaşadığım için kütüphaneye ulaşımım daha zor oluyor, istediğim zaman istediğim kaynağa ulaşabilme imkânım varken ulaşamıyorum."
Derslerin işleme biçimi ve yetersiz içerik: (K1, K11)	2	K11:"Doktora derslerinde uygulama ağırlıklı olması gereken derslerin tamamen teorik işlendiği durumlar var. Bu en büyük sorun."
Ders saatlerinin esnek olmayışı: (K1, K9)	2	K1:"Derslerin sadece gündüz saatlerinde olması ve akşam saatlerinde ders olmadığından çalışan bir birey olarak, derslere katılımda sorun yaşamam..."
Odaklanamama: (K7, K9)	2	K9:"Fiziksel olarak derslikler özellikle de soğuk Ankara kışında çok kullanışsız, soğuk ve karanlık bu yüzden üşüdüğüm için dersi çok etkili bir şekilde dinleyemiyorum."

Lisansüstü öğrencilerine eğitim aldıkları yükseköğretim kurumlarında karşılaştıkları problemlerle ilgili görüşleri sorulduğunda, derse devam (f:11), yetersiz danışmanlık (f:10), fiziki alanların yetersizliği (f:7), ulaşım (f:3), ders saatlerinin esnek olmayışı(f:2) ve odaklanamama(f:2) durumlarını sorun olarak belirtmişlerdir.

3.3. Lisansüstü Öğrencilerinin Kendilerinden Kaynaklı Olduğunu Düşündükleri Problemlere İlgili Bulgular

Lisansüstü öğrencilerinin kendilerinden kaynaklandığını düşündükleri problemleri belirlemek için katılımcılara "Eğitim sürecinizde kendinizden kaynaklandığını düşündüğünüz problemler nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan alınan yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bulguların yorumlanmasında ise betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Katılımcıların kendilerinden kaynaklı

olduğunu düşündükleri problemlerle ilgili görüşleri doğrudan alıntılarla örneklenirilirip, kodlarla ilişkilendirilerek Tablo 4' te sunulmuştur.

Lisansüstü öğrencilerine eğitim gördükleri süreçte kendilerinden kaynaklı olduğunu düşündükleri sorunların neler olduğu sorulduğunda, motivasyon eksikliği (f:9), zamanı yönetememe (f:5), ekonomik yetersizlik (f:5), iş ve okulun farklı şehirlerde olması (f:4) ve girişken olmama (f:3) durumlarının kendilerinden kaynaklı olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir.

3.4. Lisansüstü Öğrencilerinin Karşılaştıkları Problemleri Çözmek İçin Yaptıkları Girişimlerle İlgili Bulgular

Lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemleri çözmek için ne tür girişimlerde bulduklarını belirlemek amacıyla katılımcılara "Karşılaştığınız problemleri çözmek için ne tür girişimlerde

bulunuyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtların analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bulguların yorumlanmasında ise betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Katılımcıların karşılaştıkları problemleri çözmek için yaptıkları girişimlerle ilgili görüşleri doğrudan alıntılarla örneklendirilip, kodlarla ilişkilendirilerek Tablo 5' te sunulmuştur.

Lisansüstü öğrencilerine karşılaşmış oldukları tüm bu problemlerin çözümüne ilişkin ne tür girişimlerde buldukları sorulduğunda, amirlerle iyi ilişkiler (f:6), motivasyon yükseltme çabası (f:6), kendini geliştirme (f:6), arkadaş ve yakın çevre desteği (f:5), danışmanla iletişim kurma (f:3), etkili zaman yönetimi (f:3) ve eylemde bulunmama (f:2) yanıtları alınmıştır.

Tablo 4. Lisansüstü öğrencilerinin kendilerinden kaynaklı olduğunu düşündükleri problemler

Kodlar	f	Örnek Alıntılar
Motivasyon eksikliği: (K3, K4, K7, K9, K10, K12, K13, K14, K16)	9	K4: "Manevi olarak kendimi güçsüz hissettiğim için hem işime hem de öğrenimime odaklanamıyorum. Kendimi motive eden bir neden bulmakta zorlanıyorum."
Zamanı yönetememe: (K1, K4, K7, K11, K15)	5	K15: "Bir öğretmen olarak, okul ve doktora eğitimini beraber götürmede bazen zaman sıkıntısı yaşadığımı söyleyebilirim."
Ekonomik yetersizlik: (K7, K9, K10, K12, K17)	5	K17: "Uzak ilde yaptığım lisansüstü eğitimim, maddi anlamda çok zorlayıcı olması yaşadığım en temel problemdir."
İş ve okulun farklı şehirlerde olması: (K5, K7, K9, K17)	4	K5: "Kendimle ilgili yaşadığım en büyük sorun çalışma alanımla eğitim gördüğüm okulun aynı şehirde olmamasıdır."
Girişken olmama: (K1, K10, K12)	3	K12: "Kendime güvenim yok. Çekingem biriyim, atılgan ve girişken değilim. Bazen ufak bile olsa düştüğüm olumsuz bir durumdan yada duyduğum olumsuz bir eleştiriden çok etkileniyorum."

Tablo 5. Lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemleri çözmek için yaptıkları girişimler

Kodlar	f	Örnek Alıntılar
Amirlerle iyi ilişkiler: (K5, K6, K8, K14, K16, K17)	6	K6: "Kurum müdürüm ve Hocalarımla ilişkilerimi saygı çerçevesinde olumlu yönde ilerletmeye çalışıyorum. Verilen izin ve gösterilen anlayışı suistimal etmediğimi göstererek güven kazanmaya çalışıyorum."
Motivasyon yükseltme çabası: (K3, K4, K5, K7, K9, K14)	6	K5: "Bir an önce bitirmek için motivasyonumu yüksek tutup elimden geleni yapmak..."
Kendini geliştirme: (K1, K3, K11, K13, K16, K17)	6	K13: "Doktora çalışmamla ilgili olabildiğince çok hocayla irtibata geçmeye, konuyla ilgili yayınları sürekli takip etmeye çalışıyorum. Bölümümle alakalı kongreler, konferanslar, çalıştaylar ve yaz/kış okullarına olabildiğince çok katılmaya gayret ediyorum."
Arkadaş-çevre desteği: (K4, K7, K8, K9, K12)	5	K7: "Bununla beraber çalıştığım kurumda da bazı hocalara danışarak onlarla danışmanımın yerini doldurmaya çalışıyorum."
Danışmanla iletişim kurma: (K3, K13, K17)	3	K17: "Ders hocalarımla yaşamış olduğumuz iletişim problemlerini aşmak için danışman hocamla görüşüyorum."
Etkili zaman yönetimi: (K3, K11, K15)	3	K11: "Haftalık plan ve okuma çizelgesi oluşturdum ve bu sistemi bir yaşam tarzı haline getirmek için çalışıyorum."
Eylemde bulunmama: (K10, K12)	2	K12: "Kendimden kaynaklanan sorunları çözmek için ise bir şey yapamıyorum. Yoğunluktan kendime ayıracak zamanım neredeyse hiç olmuyor. Sahip olduğum sorunların çözülmesi için ise zamana, uğraşa, emeğe, isteğe ihtiyaç var. Zamana bırakıyorum."

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın ilk alt problemi olan "lisansüstü eğitiminizden dolayı çalışmakta olduğunuz kurumda yaşadığınız problemler nelerdir?" sorusuna yönelik cevaplar incelendiğinde öğrencilerin ez fazla karşılaştıkları problemlerin başında "izin alamama, iş yükünün artırılması ve işe odaklanamama, durumlarının geldiği görülmektedir. Arabacı ve Akıllı (2013) yapmış oldukları çalışmalarında, izin alamama, iş yüklerinin ağır oluşu, işe yeterince vakit ayıramama gibi bu araştırmayla

paralellik gösteren sonuçlara ulaşmışlardır. Literatür incelendiğinde eğitim amacıyla iş yerinden izin alamamanın sıklıkla karşılaşılan bir problem olduğu anlaşılmaktadır (Nayır, 2011; Gömleksiz ve Yıldırım, 2013; Tumin ve ark., 2020; Avcı ve Akdeniz, 2021; Lyz ve ark., 2023). Azelin ve Abdul Majid (2009) ve Özmen ve Güç (2013) ise yine araştırmayla benzer şekilde iş yükünün iş yerinde karşılaşılan problemlerden biri olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bu çalışmalar araştırma sonucuyla uyumludur.

Katılımcıların, eğitim süreçleri boyunca izin alma konusunda sorun yaşamalarının en büyük nedeni olarak mevzuatlarda çalışanların eğitim haklarıyla ilgili herkes için eşit ve yoruma kapalı maddelerin olmamasının olduğu düşünülmektedir (Tumin ve ark., 2020; Lyz ark., 2023). Bu durum ayrıca çalışan lisansüstü öğrencilere kurumlarında fazladan iş verilmesini de kısmen açıklar niteliktedir. Eğitim için izin almanın kurum yöneticileri tarafından bir hak olarak değil de işten kaytarma vasıtası olarak görülmesinin, çalışanlara daha fazla iş yükü olarak dönmesine sebep olduğu düşünülmektedir. Çalışanların yaptıkları işlere odaklanamamaları ise böyle bir durumun doğal sonucu olarak görülebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "eğitim gördüğünüz yükseköğretim kurumunda karşılaştığınız problemler nelerdir?" soruna yönelik katılımcılar en sık karşılaşıldığından en az doğru; derse devam etmede zorlanma, danışmanın yetersiz rehberliği ve iletişim, fiziki alanların yetersizliği, ulaşımın zorluğu, ders saatlerinin çalışanlara göre düzenlenmemesi ve derse odaklanma sorunu yaşama yanıtlarını vermişlerdir. Avcı ve Akdeniz de (2021) çalışmalarında devam ve ders çakışmaları ile ilgili problemlerle karşılaşıldığı bulgusuna ulaşmışlardır. Arabacı ve Akıllı (2013)'nin araştırmasında ulaştığı danışmanla yetersiz iletişim, danışmanın eksik rehberliği ve iş ile ders programlarında yaşanan çakışma sonuçları bu çalışmanın sonuçlarıyla benzeşmektedir. Yasmin ve ark. (2018) akademik zorluklar olarak saptamış oldukları öğretim üyelerinin rolü, zayıf iletişim becerileri ve müfredatla ilgili problemlere dair saptamaları bu çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Özmen ve Güç (2013) ise çalışmalarında öğrencilerin danışmanla yetersiz iletişim, eksik rehberlik ve okula ulaşım bulgularına ulaşmıştır. Azelin ve Abdul Majid (2009)'in belirlediği yetersiz destek, zaman, ulaşım, odaklanma gibi zorluklar araştırmanın bulgularıyla uyumludur. Karaman ve Bakırcı (2010)'nin saptadığı ulaşım, kütüphane, araç gereç ve fiziki alanların yetersizliği ve danışmanla ilgili bulgular bu çalışma ile benzeşmektedir. Yine Gömleksiz ve Yıldırım (2013)'in çalışmalarında ortaya çıkan danışmanın eksik rehberliği, iletişim yetersizliği ve ulaşımında yaşanan zorluklar sonuçları bu çalışma ile paralellik göstermektedir. Bir diğer paralellik ise Nayır (2011)'in yapmış olduğu çalışmadaki derse devam etmede sıkıntı, iş ve okul programında çakışma, danışmanla iletişim yetersizliği, eksik rehberlik ve kütüphanelerin yetersiz olması sonuçlarında görmekteyiz. Bu çalışmalar araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Çalıştıkları kurumlarda izin alma sorunu yaşayan öğrencilerin doğal olarak derse devam konusunda da problem yaşamaları tahmin edilebilir bir durumdur. Ancak bazı öğretim elemanlarının, kendilerinin de benzer süreçlerden geçtiği göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilere derse devam konusunda taviz vermez bir tavır takınmaları empati kurmadıklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca danışmanların öğrencilere eksik rehberliği ve iletişimde yaşadıkları problemler

birlikte ele alındığında öğrencilerin en çok ihtiyaç duydukları rehberliğe ulaşamamalarının önündeki engel olarak, yine öğretim elemanlarının öğrencilerle ilgili ön kabulleri sayılabilir. Çünkü öğretim elemanlarının öğrencilerin bilgi düzeyleri ile ilgili ön kabulleri, birçok konuda bilgi sahibi olduklarını varsayarak yeterince açıklamada, yönlendirmede bulunmadan görev ve ödevler vermelerine neden olabilmektedir (Makondo, 2010). Bu durum öğrencilerin özgüven eksikliğine ve kendini yetersiz hissetmesine neden olabilir. Ders programları hazırlanırken, çalışan öğrencilerin durumları göz önünde bulundurularak programın ders çeşitliliği ve sayısı yönünden zengin ve saatler konusunda esnek olmasına dikkat edilirse öğrencilerin hem çalıştıkları kurumlarda yaşadıkları sorunları en aza indirebileceği hem de derse devamlarını artırarak akademik olarak daha başarılı hale gelebileceği öngörülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların kendilerinden kaynaklandığını düşündükleri problemler çoktan aza doğru sırasıyla motivasyon eksikliği, zamanı yönetememe, ekonomik sıkıntı, iş ve okulun farklı şehirlerde olması ve yeterli girişkenlik gösterememe olarak saptanmıştır. Arabacı ve Akıllı (2013)'nin çalışmalarında ulaştıkları ekonomik sorunlar, aileye zaman ayıramama ve farklı şehirde eğitim alma gibi bulguları ile bu çalışmanın bulgularında benzerlikler vardır. Bu çalışmada belirlenen ekonomik sıkıntı, zamanı yönetememe ve farklı şehirde eğitim alma durumları katılımcılardan kaynaklı nedenlere bağlanırken, Arabacı ve Akıllı (2013)'nin çalışmalarında ise farklı nedenlere bağlanmıştır. Bu çalışmayla benzer şekilde Azelin ve Abdul Majid (2009), Nayır (2011), Özmen ve Güç (2013) ve Gömleksiz ve Yıldırım (2013) ise ayrı ayrı gerçekleştirdikleri çalışmalarında farklı sebeplerden dolayı da olsa lisansüstü öğrencilerinin ekonomik sıkıntılar yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Yasmin ve ark. (2018) öğrencilerin finansal, ailevi ve zaman yönetimi zorluklarını içeren durumsal zorluklarla karşı karşıya kaldıklarına yönelik tespitleri de bu çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Azelin ve Abdul Majid (2009) ise bu çalışmayla paralel olarak lisansüstü öğrencilerinin motivasyonlarıyla ilgili problemler yaşadıklarını belirlemişlerdir. Bu çalışmalar araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Çalıştıkları kurum ve eğitim gördükleri yükseköğretim kurumunda herhangi bir destek görmeyen lisansüstü öğrencilerinin iş ve okul hayatı arasında sıkışmışlık duygusu yaşayarak motivasyon eksikliği yaşamaları kaçınılmaz bir durum olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bir aile hayatına sahip oldukları düşünüldüğünde zaman konusunda birçok işe yetişememeleri, farklı şehirde eğitim aldıkları da göz önünde bulundurulduğunda ekonomik olarak da sorunlar yaşamaları tahmin edilebilir bir durum olarak görülmektedir. Ancak iş, aile ve okul hayatında yeterli desteği görmeleri halinde lisansüstü öğrencilerinin etkili zaman ve bütçe planlamaları yaparak eğitim hayatlarını sürdürebilmelerinin mümkün olduğu düşünülmektedir.

Çünkü bireylerin ihtiyaç duydukları alanlarda desteklenerek psikolojik olarak güçlendirilmeleri, yaşamış oldukları zorlukları aşmalarında büyük öneme sahiptir (Zimmerman, 1995). Lisansüstü eğitim alanların maaşlarında yapılacak orantılı artışların hem çalışanların motivasyon düzeylerinin artmasını (Kondusova ve ark., 2022) hem de daha kalifiye hale gelmelerini sağlayarak kurumlarda sundukları hizmetlerin kalitesinin artmasını sağlayacağı öngörülmektedir.

Yine araştırmadan elde edilen bulgulara göre, lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemleri çözme girişimi olarak çoktan aza sıralandığında; izin için amirlerle iyi ilişkiler kurma, motivasyonu yüksek tutma, farklı kaynaklardan yararlanma, arkadaşlardan ve yakın çevreden destek alma, danışmanla iletişim kurma, zamanı etkili yönetme ve sorunların çözümü için herhangi bir şey yapmama sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışanların sırf eğitim hayatlarını devam ettirebilmek için amirleriyle iyi ilişkilerde bulunmaları, çalıştıkları kurumlardaki iklimi doğrudan etkileyeceği gibi çalışanların işlerini sevdikleri için değil zorunda oldukları için yapmalarına sebep olacağı düşünülmektedir (Deniz ve Çoban, 2017). Bu durum bireylerin kuruma olan bağlılıklarını zedeleyebilir. Bu durumun önüne geçmek için çalışanların özlük haklarında izin hakları güvence altına alınmalı ve keyfi uygulamaların önüne geçilmelidir. Kurumlarda sağlanan adalet duygusunun örgütsel bağlılığı artıracığı düşünülmektedir. Ayrıca lisansüstü eğitime başlayan öğrencilere kaynaklara ve danışman hocalara ulaşma konularında bilgilendirmeler yapılabilir. Son olarak danışman hocaların etkili iletişim ve rehberlik becerilerini artırmaları konusunda eğitim almaları sağlanabilir.

Katkı Oranı Beyanı

Yazar(lar)ın katkı yüzdesi aşağıda verilmiştir. Tüm yazarlar makaleyi incelemiş ve onaylamıştır.

	K.Ç.	S.A.
K	50	50
T	50	50
Y	50	50
VTI	50	50
VAY	50	50
KT	50	50
YZ	50	50
KI	50	50
GR	50	50
PY	50	50
FA	50	50

K= kavram, T= tasarım, Y= yönetim, VTI= veri toplama ve/veya işleme, VAY= veri analizi ve/veya yorumlama, KT= kaynak tarama, YZ= Yazım, KI= kritik inceleme, GR= gönderim ve revizyon, PY= proje yönetimi, FA= fon alımı.

Çatışma Beyanı

Yazarlar bu çalışmada hiçbir çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmektedirler.

Etik Beyan

Araştırmada veri toplama işlemi Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığından alınan etik kurul izin yazısı ile gerçekleştirilmiştir (Tarih: 29 Aralık 2020, Sayı: 2020/33). Çalışma sürecinde etik kurallara bağlı kalmıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Çalışmada herhangi bir dış destek ya da fondan yararlanılmamıştır.

Kaynaklar

- Amstamski S. 1992. Between history and method. Springer, Dordrecht, Netherland, pp: 9-26.
- Arabacı İB, Akılı C. 2013. Lisansüstü öğretimde öğrenci sorunları. İçinde: VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu 14-15 Mayıs, Sakarya, Türkiye, pp: 124.
- Avcı F, Akdeniz EC. 2021. Lisansüstü eğitimlerine devam eden okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. JRES, 8(1): 122-141.
- Azelin MN, Abdul Majid F. 2009. A case study on the challenges of postgraduate TESL Adult Learn, 3(6): 1-19.
- Balcı A. 2015. Sosyal bilimlerde araştırma. PegemA Yayıncılık, Ankara, Türkiye, pp: 398.
- Boneva T, Golin M, Rauh C. 2022. Can perceived returns explain enrollment gaps in postgraduate education?. Labour Econ, 77: 101998.
- Creswell JW. 2014. Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları. Eğiten Kitap. Ankara, Türkiye, pp: 116.
- Çalışoğlu M, Yalvaç AS. 2019. The difficulties that the teachers who continue master of science education experience. IES, 12(4): 100-109.
- Deniz M, Çoban R. 2017. Örgütsel iklimin çalışan bağlılığına etkisi ve bir araştırma. Birey Toplum Sos Bil Derg, 6(2): 49-72.
- Dikmen M, Tuncer M. 2016. Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin danışmanlarından beklentileri: Eğitim bilimlileri bölümü anabilim dalları örneği. IV. Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi Bildiriler Kitabı, 27-30 Ekim, Antalya, Türkiye, pp: 270-283.
- Donina IA, Lyakh YA, Khachaturova KR. 2022. Role of educational institutions in shaping the ecosystem of the region. International Scientific and Practical Conference Strategy of Development of Regional Ecosystems "Education-Science-Industry"(ISPCR 2021), December 7-8, Veliky Novgorod, Russia, pp: 570-578.
- Erlanson DA, Harris EL, Skipper BL, Allen SD. 1993. Doing naturalistic inquiry: A guide to methods. Sage Publications, Thousand Oaks, US, pp: 224.
- Gloria IN, Nonye EC, Chinyere OS, Chima IR. 2016. Students' challenges in postgraduate research: The case of National Open University of Nigeria. IJIR, 2(9).
- Gömlüksiz MN, Yıldırım F. 2013. Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, 14-15 Mayıs, Sakarya, Türkiye, pp: 68-74.
- Hormio S, Reijula S. 2024. Universities as anarchic knowledge institutions. Soc Epistemol, 38(2): 119-134.
- Igun SE. 2010. Difficulties and motivation of postgraduate students in selected Nigerian universities. LPP Paper, 20210: 369.
- Johnson B, Christensen L. 2004. Educational research: quantitative, qualitative and mixed approaches. Pearson

- Education Inc, California, US, pp: 621.
- Karakütük K. 1989. Türkiye’de lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *JFES*, 22(1): 505-528.
- Karaman S, Bakırcı F. 2010. Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *SBAD*, 5(2): 94-114.
- Karasar N. 2005. Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye, pp: 368.
- Kondusova YV, Venetseva NV, Gridneva LG, Karpukhin GN. 2022. A system of financial and non-financial rewards as a tool for increasing motivation for professional improvement. *Method Technol Contin Profes Educ*, 2: 42-45.
- Kubalskiy O. 2022. Implementing scientific education in the universities and attracting talented youth to science. *Filos Osv*, 28(2): 118-128.
- Levchenko O, Dyak T, Hrytsiuk Y. 2021. The elite of the information society: challenges of modern world. *EHS SS*, 2: 86-97.
- Lincoln YS, Guba EG. 1985. *Naturalistic inquiry*. SAGE, California, US.
- Lyz NA, Istratova O, Golubeva EV. 2023. Working students: Educational success and subjective well-being. *Vysš obraz Ross*, 32(2): 80-96
- Makondo L. 2010. University students are being failed by the ‘qualified’: Cry from seven African universities. *PTSE*, 5(3): 263-276.
- Mariano LJ, Potane J. 2022. Benefits and difficulties of postgraduate student-researchers: A qualitative inquiry. *IJSSHI*, 9(03): 6852-6861.
- Merriam SB. 2018. Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, Türkiye, pp: 308.
- Moonsamy A. 2020. Postgraduate education: personal, organisational and higher educational barriers experienced by radiographers in KwaZulu-Natal. PhD Thesis, Durban University of Technology, Faculty of Health Sciences, Durban, South Africa, pp: 65.
- Nayır F. 2011. Eğitim bilimleri alanında lisansüstü öğrenim görmekte olan müfettiş, okul yöneticisi ve öğretmenlerin sorunları. *AÜEBFD*, 44(2): 199-222.
- Öğün MN, Öznacar B, Tatar A, Debeş G. 2020. Information technologies and reaching to information society. *REICE*, 8(16): 412-449.
- Özmen ZM, Güç FA. 2013. Doktora eğitimi ile ilgili yaşanan zorluklar ve baş etme stratejileri: Durum çalışması. *J Higher Edu Sci*, (3): 214-219.
- Patton MQ. 2005. *Qualitative research*. John Wiley & Sons, Ltd., New York, US, pp: 688.
- Patton MQ. 2018. Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Pegem Akademi, Ankara, Türkiye, pp: 684.
- Potas N, Akçıl Ok M. 2020. Örneklem yöntemleri. İçinde Erçetin Ş. Ş, Editör. *Araştırma Teknikleri*. Nobel Yayıncılık, Ankara, Türkiye, pp: 143-162.
- Ruano-Borbala JC. 2017. Technology, science and society: Norms, cultures, and institutions matter. *JIE&M*, (1): 3-8.
- Schieffer A, Lessem R. 2016. *Integral development: Realising the transformative potential of individuals, Organisations and societies*. Routledge, England, UK, pp: 543.
- Silverman D. 2010. *Doing qualitative research*. Sage Publication, CA, US, pp: 656.
- Stake RE. 2005. Qualitative case studies. In Denzin N. K, Lincoln Y. S, Editors. *The Sage handbook of qualitative research*. Sage Publication, Thousand Oaks, CA, US, pp: 992.
- Tomashevska TV. 2018. Features of the competence of the political and governing elite in the information society. *Asp Pub Upr*, 6(11-12): 13-20.
- Topal M, Sağlam Hİ, Akgün ÖA. 2017. Lisansüstü öğrencilerin ve öğretim elemanlarının gözünde lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. VIII. International Graduate Education Symposium Proceeding Book, 11 - 12 Mayıs, Girne, Cyprus-KKTC, pp: 109-117.
- Torun Ateş Z, Telli B, Aras T, Beyaztaş H. 2023. Lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlar, *ASR J*, 8(50): 2862-2870.
- Tumin T, Faizuddin A, Mansir F, Purnomo H, Aisyah N. 2020. Working students in higher education: Challenges and solutions. *AJIE*, 4(1): 79-89.
- Wisker G, Robinson GD, Leibowitz B. 2019. The purpose and impact of postgraduate knowledge. *Stud Grad Postdr Educ*, 10(3): 160-172.
- Yasmin F, Saeed M, Ahmad N. 2018. Challenges faced by postgraduate students: A case study of a private university in Pakistan. *JEHD*, 7(1): 109-116.
- Yates TM, Tyrell FA, Masten AS. 2015. Resilience theory and the practice of positive psychology from individuals to societies. In *Positive psychology in practice: promoting human flourishing in work, health, education, and everyday Life*, ed. Stephen Joseph, John Wiley & Sons, Hoboken, US, pp: 773-788.
- Yıldırım A, Şimşek H. 2018. *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, Türkiye, pp: 448.
- Yin RK. 2012. *Applications of case study research*. Sage, Thousand Oaks, US, pp: 264.
- Yin RK. 2009. *Case study research: Design and methods*. Sage, Thousand Oaks, US, pp: 312.
- Yök. 2016. Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği. URL: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 19 Kasım 2023).
- Yök. 2024. Yök istatistikleri. URL: <https://istatistik.yok.gov.tr/> (erişim tarihi: 19 Mart 2024).
- Zimmerman MA. 1995. Psychological empowerment: Issues and illustrations. *Am J Commun Psychol*, 23: 581-599.